

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

POZOR: V počítači vyplňujte pouze do šedivých políček!

Typ posudku („kliknutím“ zakřížkujte platnou variantu)

Posudek vedoucí(ho) práce Posudek oponenta/ky

Autor(ka) práce

Příjmení a jméno: Bc. Simona Janíková

Název práce: Vliv zavedení placeného obsahu na zpravodajský server IHNED.cz

Autor(ka) posudku

Příjmení a jméno: Tomáš Němeček

Pracoviště: externí vyučující katedry žurnalistiky IKSŽ FSV UK

1. VZTAH SCHVÁLENÝCH TEZÍ A VÝSLEDNÉ PRÁCE („kliknutím“ zakřížkujte vybrané hodnocení)

		Odpovídá schváleným tezím	Odchyluje se od tezí, odchýlení je v práci zdůvodněné a je vhodné	Odchyluje se od tezí, odchýlení je v práci zdůvodněné, ale není vhodné	Odchyluje se od tezí, odchýlení není v práci zdůvodněné a není vhodné	Neodpovídá schváleným tezím
1.1	Cíl práce	☒	☐	☐	☐	☐
1.2	Technika práce	☐	☒	☐	☐	☐
1.3	Struktura práce	☒	☐	☐	☐	☐

KOMENTÁŘ (slovní hodnocení vztahu tezí a práce, případně konkrétní popis hlavních výtek)

Diplomantka si vybrala vynikající téma, které je klíčové pro budoucnost médií. Zvolila však riskantní objekt výzkumu: rozhodla se zkoumat výsledky svého zaměstnavatele. To se mohlo stát výhodou i zátěží: výhodou v přístupu k informacím - a zátěží, pokud by loajalita k zaměstnavateli převážila nad akademickou poctivostí. Autorka skutečně přináší zajímavé informace. Je však poctivě ji předem varovat, že některé její postupy a závěry budí pochyby, zda nepřevážila loajalita k zaměstnavateli.

Ve schválených tezích avizovala, že zamýšlí "kriticky zhodnotit" dopad na návštěvnost stránek a na ziskovost vydavatelství. Na str. 88 diplomantka uvádí, že jí zaměstnavatel Economia poskytl údaje o plánované a skutečné inzerci, nepřál si však jejich zveřejnění. Je v pořádku, že tuto žádost respektovala - taková situace může nastat v práci s kterýmkoli zdrojem; ale v takovém případě je nutno se pokusit získat informaci z jiného zdroje, nezávislého na Economii. Nadto autorka v závěrech uvádí, že "v rámci inzerce nedošlo k předpokládanému poklesu zadávané reklamy po zavedení paywallu" (str. 139). Znamená to, že vychází z údajů, s nimiž se seznámila, ale nezveřejnila je? Takový postup by znemožňoval přezkum jejích závěrů.

Autorka dále v závěrech na str. 139 tvrdí, že "vliv paywallu na návštěvnost serveru není v prvních měsících po jeho zavedení jasný", neboť nelze vyloučit i jiné vlivy než paywall, např. redesign stránek (tento uváděný důvod se nejvíce logický, protože redesign měl vést k větší uživatelské přívětivosti). Přitom její vlastní data ukazují poměrně výrazné propady page views (viz tabulka na str. 131 s meziročními sníženími v jednotlivých měsících až o 45-50 %). Sama autorka uvádí, že "po zavedení paywallu lze ... pozorovat zrychlený pokles zhlédnutých stránek" (str. 131). I to budí pochyby o možném zkrácení ve prospěch zaměstnavatele.

Diplomantka také zkoumala vývoj předplatného. V závěrech uvádí, že "díky zavedení placeného obsahu vznikl nový typ předplatného nazvaný HN Web" a že "díky zavedení tohoto typu předplatného lze vidět vliv paywallu, neboť jeho počty během sledovaného období vzrostly" (str. 139). Její vlastní data ale ukazují naopak na výrazné propady předplatného (srov. tabulky na str. 86 a 87, podle nichž kupř. v posledním prosincovém týdnu roku 2014 evidovala Economia 4538 ročních předplatitelů HN Digital a 434 předplatitelů HN Web, kdežto v dubnu 2015 v 18. týdnu šlo o 3526 ročních předplatitelů HN Digital a 399 předplatitelů HN Web). V této pasáži sama autorka uvádí, že "podobně jako u návštěvnosti ale není jisté, zda byl příčinou pouze paywall" (str. 85). Jak je tedy možné, že v závěrech diplomové práce hodnotí vliv paywallu na předplatné pozitivně?

Uvedené příklady naznačují, že namísto kritického zhodnocení mohlo dojít k nekritickému převzetí interpretace manažerů Economie.

2. HODNOCENÍ OBSAHU VÝSLEDNÉ PRÁCE

Vyplňte číslicí na škále 1 – 2 – 3 – 4 – 5 (výborné – velmi dobré – dobré – dostatečné – nedostatečné)

		Hodnocení známkou
2.1	Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu	1
2.2	Schopnost kriticky vyhodnotit prostudovanou literaturu a aplikovat ji	3
2.3	Úroveň zpracování materiálu, resp. zvládnutí techniky empirického výzkumu	3
2.4	Schopnost sestavit a použít soubor metod přiměřený cíli	2
2.5	Původnost práce, přínos práce k rozvoji oboru	1

KOMENTÁŘ (slovní hodnocení obsahu výsledné práce, případně konkrétní popis hlavních výtek)

Relativní úplnost zpracované literatury k tématu hodnotím jako výbornou. Diplomantka zručně podává na str. 46-55 přehled případových studií zpoplatnění obsahu (The NY Times, The Sun, Die Welt...), na str. 36-42 suverénně shrnuje modely paywallů, adekvátní je i přehled technologické proměny médií na str. 6-14.

Výrazně hůře však známku schopnost kriticky vyhodnotit prostudovanou literaturu a aplikovat ji, a to kvůli kapitole o politické ekonomii komunikace na str. 22-26. Noam Chomsky a Edward Herman ve své knize Manufacturing Consent / The Political Economy of Mass Media z roku 1988 uvažovali o médiích jako odvětví, které dle jejich názoru reprodukuje a potvrzuje postoje vládnoucí politické a ekonomické třídy: kvůli závislosti na inzerci, kvůli orientaci na zisk, kvůli závislosti na informacích státního aparátu, kvůli přímému tlaku ve formě stížností či žalob a kvůli - dle Chomského a Hermanovy interpretace - sdílené ideologii antikomunismu.

Diplomantka vychází z dalšího rozvíjení této myšlenkové školy v textech Roberta McChesneyho a Vincenta Mosca a cituje jejich hodnocení, že "médiá jsou neobyčejně koncentrovaná, žurnalistika je podezřele integrovaná, novináři jsou demoralizováni", takže je podle nich otázkou, zda "jsou média silou pro sociální spravedlnost, nebo pro oligarchy". Politická ekonomie médií jistě může být aplikovatelná tam, kde má smysl hovořit o médiích jako o jednotném celku a kde pozorovatel zkoumá "zvenčí" mechanismy, kterými se utvářejí většinové postoje. Téma diplomové práce se však týká nákladů a výnosů jednoho konkrétního cenového rozhodnutí, jímž se jeden vydavatel odlišil od jiných. Nedává proto smysl aplikovat na tento krok myšlenkovou školu, která nahlíží na média jako na celek, jenž - dle Chomského - zradil své poslání společenského kritika a kolaboruje s politickým a podnikatelským establishmentem. Autorka ji přesto násilně roubuje a tvrdí, že hodlá "s odstupem vypořádat, jaké by mohly být zájmy v pozadí a jak zavedení paywallu mohlo ovlivnit ... ideologii serveru" (str. 26). Žádné "zájmy v pozadí" však nakonec - jaké překvapení - uvedeny nejsou, "ideologie serveru" už se nijak nezkoumá (proto se nedozvídáme, zda kupř. Economia zamyká před pracující třídou články o sociální spravedlnosti). Diplomantka v závěru tvrdí, že ideologický vliv se projevil tím, že "se server ještě více zaměřil na produkci ekonomických zpráv, které chce svým předplatitelům nabídnout exkluzivně" (str. 140); skutečně to bylo kvůli ideologii, a nikoli kvůli kompetenci Economie v ekonomickém zpravodajství, resp. kvůli preferencím jejich čtenářů z podnikové sféry? Práce by obstála i bez nešťastně zařazeného exkurzu do politické ekonomie médií. Pro dané téma bylo přiléhavější použít základy "obyčejné" podnikové ekonomie (jaké jsou zde faktory ovlivňující cenovou elasticitu nabídky? jedná se o elastickou, nebo neelastickou nabídku?). Dává-li autorka přednost neortodoxním školám, mohla zavedení paywallu posuzovat jako experiment v rámci behaviorální ekonomie (zachovali se čtenáři ekonomicky racionálně, nebo u nich převážily jiné motivace?)

Pokud jde o úroveň zpracování materiálu a zvládnutí techniky výzkumu, autorka se kupodivu blíže nezabývala velmi podstatnou otázkou, a to - které konkrétní články Economie umísťuje za paywall. Téma je odbyto na str. 127 sdělením, že o umístění rozhoduje hlavní porada a že dle šéfreditora "přesný klíč neexistuje, nejspíš ani nemůže". Bohužel i na dalších místech se autorka spokojila s vágní nebo útržkovitou citací manažerů Economie. Kupříkladu k inzerci jsou poskytnuty jen informace na str. 88-89, kde finanční ředitel společnosti uvádí, že objem inzerce v období od ledna do dubna 2015 byl "lepší než v předchozím sledovaném období" a že v březnu inzerce překonala plán o 32 procent. Přitom rozhovor proběhl v květnu 2016, takže finančnímu řediteli musely být známy i výsledky za květen až prosinec 2015. Autorka se na ně nezeptala?

Sama metoda zkoumání (data o vývoji předplatného, inzerce, návštěvnosti spolu s polostrukturovanými rozhovory) byla zvolená správně, problematické bylo výhradní spoléhání na informace z Economie.

Práce je nicméně nepochybně původní a sesbíraná data jsou přínosná.

3. HODNOCENÍ KONEČNÉ PODOBY VÝSLEDNÉ PRÁCE

Vyplňte číslicí na škále 1 – 2 – 3 – 4 – 5 (výborné – velmi dobré – dobré – dostatečné – nedostatečné)

		Hodnocení známkou
3.1	Logičnost struktury práce, podloženost závěrů	3
3.2	Zvládnutí terminologie oboru	1
3.3	Funkčnost, úroveň, přiměřenost poznámkového aparátu	1
3.4	Dodržení citační normy (pokud se v textu opakovaně objevují pasáže přejaté bez udání zdroje, hodnotte stupněm 5. Pokud v textu zjistíte přejaté pasáže vydávané autorem neoprávněně za vlastní zjištění, nedoporučte práci)	1

	k obhajobě a ve „zdůvodnění v případě nedoporučení“ navrhněte, aby s autorem/kou bylo zahájeno disciplinární řízení.)	
3.5	Jazyková a stylistická úroveň práce (pokud je opakovaně porušována platná kodifikace pravopisné normy, hodnotíte stupněm 5)	1
3.6	Oprávněnost a vhodnost příloh, grafická úprava	1

KOMENTÁŘ (slovní hodnocení podoby výsledné práce, případně konkrétní popis hlavních výtek)
Po formální stránce (pravopis, citační norma, terminologie, úprava) je práce bezchybná. Závěry se však - jak je rozvedeno výše pod bodem 1 - nejeví v souladu s prezentovanými daty, naopak nasvědčují nekritickému ztotožnění s postoji zaměstnavatele. Pokud jde o přílohy, jejich zařazení je oprávněné a vhodné; autorka však měla být ještě důslednější a do příloh přesunout i tabulky návštěvnosti a čtenosti za jednotlivé měsíce, jež zabírají str. 95-123 (místo nich měla přímo prezentovat shrnutí výsledků).

4. SHRNUJÍCÍ KOMENTÁŘ HODNOTITELE/KY (celkové hodnocení výsledné práce, její silné a slabé stránky, původnost tématu a závěrů apod.)

Silnými stránkami jsou výběr tématu a sesbírání data. Autorka se výborně orientuje v zahraničních případových studiích i ve způsobech zpoplatnění obsahu.

Slabinou je nekritické přebírání hodnocení, které uvádějí manažeři Economie, a výhradní spoléhání na data a interpretace Economie; práce výrazně postrádá jiné zdroje, jiná hodnocení nebo alespoň kritičtější odstup autorky. Nešťastným rozhodnutím bylo neúčelné zařazení exkurzu do politické ekonomie médií.

5. OTÁZKY NEBO NÁMĚTY, K NIMŽ SE PŘI OBHAJOBĚ DIPLOMANT(KA) MUSÍ VYJÁDŘIT:

5.1	Na základě jakých konkrétních dat došla k závěru, že nedošlo k poklesu zadávané reklamy po zavedení paywallu? Proč k této otázce nezjišťovala jiné názory než zevnitř Economie?
5.2	Jaké konkrétní články umísťovala Economie ve zkoumaném období za paywall a s jakými výsledky? Co měly společného nejčtenější texty zařazené za paywall? O jaké texty za paywallem naopak nebyl zájem?
5.3	Proč si autorka myslí, že na pokles návštěvnosti a pokles předplatitelů - vyplývající z jejich vlastních dat - nemělo vliv zavedení paywallu a jak konkrétně testovala svá alternativní vysvětlení příčin?
5.4	Co konkrétního z tezí politické ekonomie médií se podle jejího názoru potvrdilo při zkoumání "zájmů v pozadí" strategického rozhodnutí Economie zpoplatnit články na webu?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA („kliknutím“ zakřížkujte vybrané hodnocení)

výborně – velmi dobře – dobře – nedoporučuji k obhajobě

ZDŮVODNĚNÍ V PŘÍPADĚ NEDOPORUČENÍ

Navržené hodnocení je pouze výchozím bodem pro obhajobu. Autorku jsem zažil v semináři během podzimního semestru jako přemýšlivou a bystrou diskutérku; tehdy jsem hodnotil její práci jako výbornou a doporučil jsem její závěrečný text pro publikování v odborném časopise. Proto vůbec nevylučuji možnost, že autorka nyní přesvědčivě vyvrátí výše uváděné pochybnosti a zodpoví uvedené otázky. Při úspěšné obhajobě může být nakonec výsledná známka lepší, a to i výrazně.

Předem však varuji, že pokud se obhajoba nezdaří, komise se může přiklonit i k hodnocení horšímu, než je zde předběžně uvedeno.

Datum: 26.9.2017

Podpis:

Hotový posudek vytiskněte, podepište, odevzdejte ve dvou kopiích a zašlete elektronicky na adresu katedry!